

Doppenmethode; de organisatie

Jan Charpentier

Sinds jaar en dag wordt bij onze Vlaamse collega's gewerkt met het zogenoemde overlarfproject. Bij deze methode worden door ervaren koninginnen-telers twee dagen oude larven uit de starter onder de deelnemende imkers verspreid.

De werkzaamheden worden uitgevoerd onder toezicht van de Selectiewerkgroep, een groep leden van de Koninklijke Vlaamse Imkersbond, die de koninginnenteelt coördineert.

De activiteit is daar een groot succes. Dit was de reden voor de Nederlandse leden van de Selectiewerkgroep om een gelijksoortige teeltmethode ook

84 in Nederland te propageren. Omdat niet de larven direct maar de aangenomen doppen uit de starter ter beschikking worden gesteld werd bij ons, om misverstanden te voorkomen, de naam 'Doppenmethode' gelanceerd.

Natuurlijke selectie is bij onze bijenpopulaties al lange tijd niet meer aanwezig. Dit werk moet door de imkerij (met andere criteria) worden uitgevoerd. De imker is gebaat bij een beheersing van de kwaliteit van zijn bijen. De enige mogelijkheid hiertoe is de gestuurde teelt van koninginnen. Nu is koninginnenteelt voor de gemiddelde imker nogal een zware opgave. De doppenmethode laat de eerste moeilijke stappen (overlarven, starter vullen) echter over aan de geëfende koninginnenteler.

Ook moet de teelt nog worden geïntegreerd in de gebruikelijke bedrijfsmethode. Dit laatste aspect wordt bij cursussen nogal eens vergeten. De beantwoording van de vraag dus: nou heb ik die moeren wel geteeld maar wat moet ik er mee?

Het doel

Samengevat kan het doel van de doppenmethode als volgt worden omschreven:

1. Goed bijenmateriaal binnen het bereik van iedere imker brengen door hem alleen het eenvoudiger gedeelte van de teelt te laten uitvoeren.
2. De kwaliteit van de bijenpopulatie van vooral de modale imker verbeteren en ook instandhouden.
3. Binnen die kwaliteit vooral streven naar zachtvaardigheid naast andere eigenschappen zoals zwermtraagheid, vitaliteit, poetsgedrag, haaldrift e.d.
4. Koninginnenteelt niet slechts zien als een deelactiviteit maar integreren in de toegepaste bedrijfsmethode.

5. De methode flexibel hanteren om andere deelaspecten, zoals bijvoorbeeld varroabestrijding, te kunnen inbouwen.

Hoe werkt de methode

De Doppenmethode is bij uitstek een gemeenschappelijke imkeractiviteit. Plaatselijk wordt een groep gevormd die gezamenlijk te werk gaat. Deze zoekt een koninginnenteler die materiaal heeft dat aan de gestelde eisen voldoet en die de aangenomen doppen wil leveren. Ook kan van hem technische ondersteuning bij de verdere teelt worden gevraagd. Er wordt een coördinator aangewezen die de werkzaamheden coördineert en bindende afspraken maakt met deze teler over het aantal te leveren doppen en de verdeeldag.

Na ontvangst worden de jonge koninginnenlarfjes door de deelnemende imkers op eigen stand aan een moergoed pleegvolk gegeven, waar de doppen verder worden verzorgd.

Als de gesloten doppen tijdig worden gekooid, lopen in dat pleegvolk een aantal volwaardige moeren uit. Als pleegvolk kan elk goed productievolk worden gebruikt. Daarom ook is de methode bruikbaar voor de imker die slechts een paar volkjes bezit. Indien gewenst kunnen enkele imkers ook samen een pleegvolk benutten. De uitgelopen moeren worden in kernvolkjes ingevoerd (bij voorkeur 3-ramers) van waaruit de jonge moeren op bruidsvlucht kunnen gaan. Eenmaal aan de leg kunnen de moeren inclusief hun 3-ramertje worden verenigd met de aanwezige productievolkjes of als nieuw zelfstandig volk worden opgekweekt. Hier zijn natuurlijk een aantal mogelijkheden denkbaar. In gezamenlijk overleg kan een geëigende bedrijfsmethode worden gekozen. Voordeel hierbij is, dat alleen met de eigen raammaat wordt gewerkt.

Na het seizoen is het aan te bevelen om een evaluatiebijeenkomst te houden om lering te trekken uit gemaakte fouten als ook uit behaalde successen. De geteelde koninginnen worden standbevruucht. Door het heterosiseffect komt het tot goede zachtvaardige en vitale volken, tenminste als het uitgangsmateriaal lijnzuiver is, zachtvaardig van karakter en naar mogelijkheid geselecteerd op kwaliteit in de F1 generatie. Duidelijk is dat van deze volken niet meer moet worden nageteeld omdat dan het nieuwe (F1) uitgangsmateriaal niet meer voldoet aan de eis van lijnzuiverheid. Elk jaar moet dus weer opnieuw groeps-

gewijs worden geteeld op basis van de doppenmethode om de verkregen kwaliteit in stand te houden. De doppenmethode vraagt om samenwerking, maar geeft daarmee ook een nieuwe impuls aan het Nederlandse imkeren. Dit blijkt wel uit de resultaten voor 1999, het eerste jaar dat de methode officieel van start ging: binnen 32 actief deelnemende groepen werden door 166 deelnemers 1868 larfjes afgenomen en konden 475 leggende moeren met succes worden ingevoerd.

Betere bijen door samenwerking

De werkgroep 'Doppenmethode' van de Koninginnenteeltcommissie (KTC) van de VBBN voert administratie van de coördinatoren ten behoeve van

instructie en evaluatie van de resultaten. Indien gewenst worden ook cursussen georganiseerd. De verdelers van de aangenomen doppen worden eveneens genoteerd omdat aan het te verdelen materiaal eisen kunnen worden gesteld en de betreffende imkerijen op de aanwezigheid van AVB moeten worden gecontroleerd. Hier kunnen speciale faciliteiten worden verleend. De KTC werkt in dit opzicht landelijk en elke groep kan zich aansluiten, onafhankelijk van de bond waartoe zij behoort. In het Bijenhuis te Wageningen is een brochure verkrijgbaar waarin de methode stap voor stap wordt beschreven.

Engeltjes met angeltjes!

Jan van de Veluwe

Tijdens een beginnerscursus wordt dikwijls gevraagd: hoe houd ik de engeltjes op een afstand, want ik ben zo bang voor hun angeltjes. Aangezien daarover nog al eens wordt gefilosofeerd wil ik trachten een mening te geven over die voor sommigen, met name kandidaat-imkers, vaak moeilijke materie.

Hoe en wanneer gaan we onze bijen 'te lijf'? Uiteraard alleen als dat noodzakelijk is en bij voorkeur doen we dat

- vóór het middaguur; dan zijn namelijk de meeste haalbijen 'en route' en het zijn juist deze gasten 'op leeftijd' die op kundige wijze met hun angel weten om te gaan. Dat in tegenstelling tot de binnen- of huisbijen tot circa 15 dagen oud, die dan nog niet of nauwelijks in staat zijn om te steken.

- Bij aangename temperaturen gaan de haalbijen overigens niet op pad. Degene die terugkeren, beladen met nectar en pollen, leveren dan nauwelijks problemen op. Worden zij niet gehinderd, dan laten ze de imker wel met rust.

- Dan hebben we nog te maken met de wachtbijen en hun vrienden; zij staan als het ware altijd gereed om een indringer aan te pakken. Deze lieden leggen we het zwijgen op door een fijn straatje (bijvoorbeeld) invertsuiker over de volle lengte op de vliegplank te spuiten. Daar duiken ze onmiddellijk op en vergeten tijdens die smulpartij de indringer.

- Nu is de tijd aangebroken om de kast te openen, aannemende dat de imker zich eerst van voldoende

persoonlijke beschermingsmiddelen heeft voorzien. Werkt hij met tabaksrook, dan blaast hij een paar stevige pufjes rook juist onder de dekplank... en wacht dan even!

Daarna verricht hij de nodige, goed geplande handelingen. Alle ingrepen worden vervolgens vooral op rustige en beheerste wijze uitgevoerd.

Rustgevende middelen

Na deze basisbenadering hoor ik een of andere milieu-activist al opmerken, dat het minder correct is tabaksrook in een volk te pompen; het kwalijke product nicotine is alom bekend en dat moet je beslist niet tijdens de behandeling van de bijen gebruiken, te meer daar dat middel ook nog in de honing terecht komt. Oké, dan gebruiken we een alternatief middel. De grote Duitse beroeps-korfimker Georg Klindworth op de Lüneburgerheide geeft daarbij het voorbeeld. Hij gebruikt in plaats van tabak 'Rainfarn', letterlijk vertaald bermvaren, bij ons meer bekend als Boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*). Hij verzamelt dat in de wegbermen overvloedig voorkomende kruid, droogt het, stroopt het van de stengels en verkrijgt aldus kosteloos een prima rookmiddel. In de Duitstalige landen komen we dat product vrij veel tegen, met name voor het gebruik in een beroker. In ons land wordt ook wel gebruik gemaakt van de bruinrode kolven van de pruikenboom (*Rhus typhina*), die in de beroker voor de nodige rook kunnen zorgdragen.